

Ogólnopolska Konferencja Naukowa z udziałem gości zagranicznych: Afryka w systemie bezpieczeństwa międzynarodowego

Olsztyn, 23-24 maja 2016

Organizator: Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM

Patronat honorowy: JM Rektor UWM – prof. zw. dr. hab. Ryszarda Góreckiego oraz Ambasador Senegal w Polsce – Amadou Dabo

Środowisko naukowe Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie od ponad dziesięciu lat włącza się w badania afrykanistyczne. Konferencje naukowe organizowane przez Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM stanowią platformę szeroko rozumianej debaty wokół tematyki afrykanistycznej i interdyscyplinarnego dyskursu naukowego polskich i zagranicznych specjalistów zajmujących się Afryką w ramach różnych dziedzin naukowych.

W konferencji wzięło udział trzydziestu prelegentów, reprezentujących ośrodki krajowe i zagraniczne, dyskutując nad bezpieczeństwem państw afrykańskich w kontekście ewolucji teorii stosunków międzynarodowych. Wśród gości zagranicznych byli obecni: Pierrick Hamon z Francji oraz goście z Senegal: Serigne Dieye, Abou Diop i Noelle Molenthil.

Zasadnicza część wystąpień koncentrowała się na bieżących kwestiach politycznych, co wydaje się zrozumiałe w sytuacji, gdy kontynent afrykański jest postrzegany jako słabe ogniwo systemu bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych (blisko 70% działalności Rady Bezpieczeństwa ONZ dotyczy spraw afrykańskich). Ten stan rzeczy ma różnorodne uwarunkowania polityczne, dla których rok 2016 pozostaje kluczowym. Kwestie stabilności politycznej w kontekście procesów demokratycznych oraz bieżących wyborów prezydenckich, z uwzględnieniem sytuacji w krajach Afryki Subsaharyjskiej przedstawił dr hab. Bara NDiaye (Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM), natomiast dr Edward Jaremczuk (badacz niezależny) odniósł się do tego problemu w Demokratycznej Republice Konga. Konflikt o Saharę Zachodnią w kontekście bezpieczeństwa regionu Maghrebu omówił prof. dr hab. Adam Kosidło (Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni). Pierrick Hamon, Prezes Światowego Forum Wymiany i Spotkań Administracyjnych w Paryżu (FERAM) w wystąpieniu „Terytoria, pokój, rozwój i bezpieczeństwo” (*Territoires, paix, développement et sécurité*) przedstawił rolę i odpowiedzialność władz lokalnych w realizacji misji na rzecz

pokoju i bezpieczeństwa, sytuując tym samym te kwestie w kontekście procesów decentralizacji i regionalizacji. Prof. dr hab. Daniel Boćkowski (Uniwersytet w Białymstoku) scharakteryzował stosunki między Europą a Afryką wobec zagrożeń ze strony organizacji islamistycznych, akcentując postkolonialne nastawienie mocarstw zachodnich.

Wśród tematów odnoszących się do braku stabilności politycznej krajów afrykańskich nie zabrakło również nawiązania do historii. Niestabilność południa Afryki na przykładzie niepodległości Namibii, pozostającą „kartą przetargową” w rywalizacji mocarstw zachodnich do lat 90. XX wieku, omówiła mgr Anna Szczepańska (Instytut Historii Uniwersytetu Łódzkiego). Dr Paweł Letko (Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych UWM) scharakteryzował politykę Rosji wobec Maroka przed rokiem 1945.

Odrębną grupę omawianych problemów stanowiły kwestie społeczne, zajmujące ważne miejsce w ogólnym nurcie badań poświęconych tematyce globalnej. Opierając się na sytuacji prawnej oraz raportach organizacji międzynarodowych, badacze przedstawili wybrane aspekty praw człowieka. Sytuacja „dzieci ulicy” w Senegalu, jako szczególnego aspektu złożonych warunków życia i edukacji dzieci w krajach afrykańskich, stała się przedmiotem analizy dr hab. Iwony Anny NDiaye, prof. UWM. Omówienie praw człowieka i ich wpływu na bezpieczeństwo w frankofońskiej Afryce Subsaharyjskiej przedstawił mgr Serigne Dieye, ekspert ds. praw człowieka (Genewa-Senegal). Kwestię bezpieczeństwa społecznego na przykładzie Wspólnoty Afryki Wschodniej omówiła lic. Emilia Bamwenda (Uniwersytet Wrocławski), która wskazała na główne cele Wspólnoty Afryki Wschodniej: integrację interesów państw członkowskich (Republika Burundi, Kenia, Rwanda, Uganda, Zjednoczona Republika Tanzanii) oraz podjęcie wysiłków na rzecz zwiększenia społecznego i ekonomicznego bezpieczeństwa pracowników. Natomiast mgr Anna Cichecka (Uniwersytet Wrocławski) zwróciła uwagę na znaczenie organizacji kobiecych w procesie odbudowywania pokoju po ludobójstwie w Rwandzie z 1994 roku.

Do szeroko dyskutowanych problemów należały również procesy migracyjne i uchodźcze. Masowość tych zjawisk na kontynencie afrykańskim była rozpatrywana jako efekt uboczny lokalnych konfliktów zbrojnych, których konsekwencją są prześladowania polityczne, etniczne lub religijne. Odrębną grupę zagadnień stanowiła migracja do krajów europejskich, która była rozpatrywana w kontekście sytuacji globalnej. Uwarunkowania polityczne, gospodarcze i społeczne współczesnego afrykańskiego uchodźstwa zobrazowała dr Krystyna Kamińska (Akademia Humanistyczna im. A. Gieysztor w Pułtuskach). Mgr Marta Antosz (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie) przedstawiła trójstronną umowę pomiędzy UNHCR, Kenią i Somalią na temat podziału uchodźców z obozu Dadaab. Problemem artystów-uchodźców zajął się prof. dr hab. Mariusz Zieliński (Akademia Marynarki

Wojennej w Gdyni). Pozytywny aspekt zjawiska migracji podkreślił mgr Abou Diop, który omówił wkład imigrantów w stabilność społeczno-gospodarczą i polityczną Senegalu w frankofońskiej Afryce Subsaharyjskiej.

Dość obszernie została omówiona polityka żywnościowa i zdrowotna. Przeprowadzona analiza wyzwań i zagrożeń w zakresie bezpieczeństwa zdrowia pozwoliła sformułować najważniejsze problemy wybranych państw afrykańskich. Bezpieczeństwo żywnościowe, traktowane jako fizyczna i ekonomiczna dostępność żywności w poszczególnych krajach, znalazło się w polu zainteresowania dr. Konrada Czernichowskiego (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie). Czynniki wpływające na problemy zdrowotne w krajach afrykańskich przedstawiły: mgr Katarzyna Janiszewska (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy) oraz lic. Aleksandra Fijałkowska (Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej UWM). Na rolę i skutki stosowania upraw genetycznie modyfikowanych oraz perspektywę rozwoju rolnictwa ekologicznego wskazywała mgr Katarzyna Frączak (Uniwersytet Łódzki). Noelle Molenthiel (Senegal) przedstawiła wyniki badań wpływu szczepionek na zdrowie dzieci w Afryce. Natomiast mgr Marta Hoffman (Uniwersytet Jagielloński) podjęła się omówienia medycyny tradycyjnej, odgrywającej znaczącą rolę w praktykach medycznych społeczeństw afrykańskich, m.in. w Zambii, Mali, Kenii czy RPA. Krakowska badaczka podkreślała, iż pełniąc rolę wspierającą wobec publicznej służby zdrowia oraz będąc narzędziem utrzymywania kulturowych tradycji składających się na tożsamość zbiorową, medycyna tradycyjna zajmuje ważne miejsce w kształtowaniu bezpieczeństwa zdrowotnego. Wszystkie referaty poświęcone kwestiom zdrowotnym miały na celu wskazanie bardziej efektywnego modelu oficjalnej polityki w obrębie służby zdrowia w państwach afrykańskich.

Dopełnieniem zagadnień polityczno-społecznych i historycznych były kwestie szeroko rozumianej kultury. Wraz z rozpowszechnianiem się wzorców cywilizacji europejskiej z początkiem ery kolonialnej znaczącej zmianie uległa tradycyjna architektura wielu krajów afrykańskich. Stało się do impulsem do zainteresowania badaniami archeologicznymi przez współczesnych badaczy. Stan i bezpieczeństwo wybranych obiektów dziedzictwa kulturowego Afryki Zachodniej omówili Andrzej mgr W. Świech (badacz niezależny) oraz mgr Krzysztof Rak (Uniwersytet Jagielloński), który koncentruje się na osadnictwie Dogonów. Analizę ruchu turystycznego na kontynencie afrykańskim oraz jego wpływu na bezpieczeństwo międzynarodowe przedstawiła lic. Katarzyna Sadocha (UWM).

Do grona stałych uczestników konferencji naukowej, organizowanej w ramach Dni Afryki w Olsztynie – historyków, politologów i kulturoznawców – dołączyli także literaturoznawcy i specjaliści w zakresie nauki o mediach. Obraz Afryki w przededniu wybuchu II wojny światowej w pismach George Padmore'a i innych działaczy z afrykańskiej diaspory w latach 30. XX w. zaprezentował mgr Paweł

Średziński (Fundacja Afryka Inaczej). Dr hab. Bernadetta Darska odwołała się do przykładu Rodezji we wspomnieniach Petera Godwina i Alexandry Fuller, stanowiących świadectwo dramatu przemijania i tragedii wpisanej w renegotjowanie nowego państwa, zarówno po stronie białych farmerów, jak i czarnoskórych rewolucjonistów. Analizy materiału literackiego poświęconego konfliktowi etniczemu między plemionami Hutu i Tutsi podjęła się mgr Anna Pomiankowska-Wronka (Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej UWM). Mgr Dominika Agata Myślak i mgr Martyna Małgorzata Siudak przeanalizowały zawartość tygodnika „Gość Niedzielny” pod względem tematyki afrykańskiej, co pozwoliło postawić tezę, iż Afryka opisywana w polskich mediach jest przedstawiana przede wszystkim jako kontynent dotknięty konfliktami i znany z obecności misji.

Tematyka wystąpień konferencyjnych koncentrowała się na szeroko rozumianych zagadnieniach bezpieczeństwa z uwzględnieniem aspektów polityki wewnętrznej i międzynarodowej, a także sytuacji ekologicznej, zdrowotnej, żywnościowej, demograficznej. Nie zabrakło także tematów, podejmujących aktualne zagadnienia związane z masową migracją, konfliktami etnicznymi i zagrożeniami terroryzmu. Najciekawsze wystąpienia zostaną opublikowane w kolejnym tomie serii naukowej „Olsztyńskie Studia Afrykanistyczne” (wyd. IHiSM UWM, red. B. NDiaye, P. Letko)

Iwona Anna NDiaye